

HELYI FIZETŐESZKÖZÖK MINT TÁRSADALMI INNOVÁCIÓ

*Társadalmi innovációk és az üzleti innovációk társadalmi környezete
KRTK – TK konferencia*

Lakócai Csaba
tudományos segédmunkatárs
KRTK Világgazdasági Intézet

Budapest, 2021. december 7.

Helyi fizetőeszközök és a monetáris diverzitás – miért fontos?

- A jelenlegi pénzügyi globalizációs folyamatok között mennyire érvényesülhetnek a helyi szempontok?
 - Lietaer et al. (2012): rendszerszintű strukturális hibák: a pénzrendszer a „hiányzó láncszem” a fenntarthatatlanság megértéséhez
- Szubszidiaritás elve: a megfelelő szinten hozzanak döntést egyes problémák megoldásához – de a központi jegybankok létrejöttétől ugyanazt a pénzt használják különböző jellegű és léptékű problémákra
- Történelmi előzmények (Polányi, 1976) és modernkori előzmények
 - helyi komplementer fizetőeszközök mint a válsághelyzetekre adott lokális válaszok (wörgli helyi pénz, WIR frank stb.)

Helyi fizetőeszközök mint közgazdasági pénzhelyettesítők

- A pénzhelyettesítők két csoportja (Kun 2006):
 - *technikai pénzhelyettesítők* (pl. bankkártya, utalványok, elektronikus pénztárca, pontgyűjtő kártyák, stb.)
 - *közgazdasági pénzhelyettesítők* (on-line fizetőeszközök, helyi fizetőeszközök, jóváírások)
- Általában kamatmentesek vagy negatív kamatúak:
 - hivatalos pénz tőkefelhalmozási eszközfunkcióját szándékosan nem töltik be, hogy jobban teljesítsék csereeszközszerepüket
 - céljuk a helyi kapacitásoknak és erőforrásoknak a helyi igények szerinti jobb kihasználása a hatékonyabb forgalmieszköz-funkción keresztül

(Silvio Gesell: *A természetes gazdasági rend*, 1916)

Közhasznú pénzügyi szolgáltatások és a helyi fizetőeszközök I.

- Alternatív vagy közhasznú pénzügyi szolgáltatások (Weber, 2014):
 - fenntartható hitelezés (*sustainable loans*)
 - társadalmilag felelős / közhasznú befektetések (*socially responsible investment*)
 - zöld kötvények (*carbon finance*)
 - egyéb környezetvédelmi célú megtakarítások (*sustainability saving accounts*)
 - mikrofinanszírozás (*microfinance*)
 - projektfinanszírozás (*project finance*), stb.
- A helyi kiegészítő fizetőeszközök tekinthetők magukban is közhasznú pénzügyi termékként vagy lehetnek ezek kivitelezésének eszközei
- Egyes közhasznú pénzügyi szolgáltatásokat hagyományos és alternatív pénzügyintézetek is nyújthatnak, míg van, amelyet csak az utóbbiak
- Mi a helyzet a helyi fizetőeszközökkel?

Közhasznú pénzügyi szolgáltatások és a helyi fizetőeszközök II.

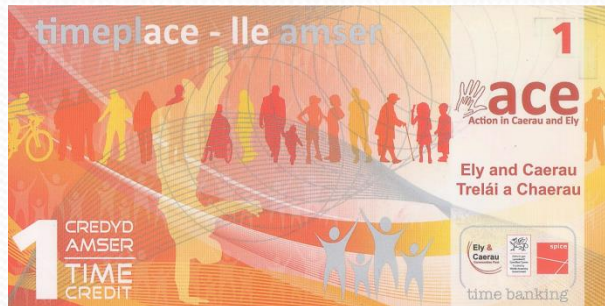
- Egyes helyi fizetőeszköz-rendszereken keresztül internalizálhatók helyi extern hatások (esetenként a törvényi szabályozásnál hatásosabban)
 - a helyi fizetőeszközöket általában szövetkezeti pénzügyintézetek bocsájtják ki
 - használatukkal túllépnek a klasszikus és egyoldalú piaci szempontokon
- Helyi fizetőeszköz-rendszerek bevonásával (részben) támogatható közpolitikák:
 - idős és gyerekgondozás;
 - szociális egyenlőtlenségek mérséklése;
 - város rehabilitáció (épített és természeti környezet megújítása);
 - tömegközlekedés fejlesztése;
 - infrastrukturális fejlesztések;
 - KKV-k támogatása, stb.

Néhány működő példa

- Zeitvorsorge, Sankt Gallen, Svájc
- Makkie, Amsterdam, Hollandia
- E-Portemonnee, Limburg tartomány, Belgium
- Toreke, Gent, Belgium
- SoNantes, Nantes, Franciaország
- Bristol-i font, Bristol, EK
- Walesi időjöváírás-rendszerek, EK

ZEITVORSORGE
ST.GALLEN

 SONANTES
notre monnaie complémentaire

A helyi fizetőeszköz-rendszerek és a közigazgatás területfejlesztésért felelős szereplői közötti kapcsolat

- A fizetőeszközök mint közjóságok → a közjavaknak vannak kimondottan helyi fajtái, amelyek iránt a kereslet területileg eltérő (Horváth, 2008; Lengyel – Mozsár, 2002)
- A helyi vagy regionális kiegészítő fizetőeszközök képesek megjeleníteni a térbeliség szempontját (jegybanki pénztől eltérően)
- Az externáliák internailizálása helyipénz-programokon keresztül – nem a klasszikus piaci értelemben
- Néhány lehetőség az önkormányzatok részéről, hogy garantálják a helyi pénz értékét:
 - elfogadják fizetőeszközként helyi közszolgáltatásokért (pl. SoNantes)
 - elfogadják a helyi adók és illetékek egy részét helyi pénzben (pl. bristoli font)
 - az alkalmazotti bérek egy részét helyi pénzben fizetik (pl. brixtoni font)
 - valós helyi igényeket finanszíroznak (pl. e-Portemonnee)

Helyi fizetőeszközök Magyarországon

- Magyarországi példák:
 - soproni kékfrank (-> Rajka és Vidéke Takarékszövetkezet)
 - balatoni korona (-> Kinizsi Bank)
 - bocsikai korona (-> Hajdúnánási Holding Zrt.)
 - tokaji dukát (-> Hajdúnánási Holding Zrt.)
 - alsómocsoládi rigac (helyi önkormányzat)

- 2009 november: belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló uniós irányelv (2007/64/EK) alapján 2009. évi LXXXV törvény mint jogszabályi keret

- A magyarországi programok eddig mind veszteségesek a használat csekély volumene miatt (Juhász – Varga, 2018)

Helyi pénzek és terveik Magyarországon
2016-ban

Hivatkozások

- Gesell, S. (2004): A természetes gazdasági rend szabadföld és szabadpénz révén. Kétezeregy Kiadó, Piliscsaba
- Horváth M. T. (2008): Urbanizáció-igazgatás és pénzügyi föderalizmus. *Tér és Társadalom*, 22(3): 125-139.
- Kun J. (2006): *A pénzhelyettesítőkről*. PSZÁF tanulmány, Budapest
- Lengyel, I. – Mozsár, F. (2002) A külső gazdasági hatások (externáliák) térbelisége. *Tér és Társadalom*, 16(2): 1-20.
- Lietaer, B. – Arnsperger, C. – Goerner, S. – Brunnhuber, S. (2015): *Pénz és fenntarthatóság. A hiányzó láncszem*. Római Klub Európai Szervezetének jelentése a Finance Watch és a World Business Academy részére, Image Kft., Budapest
- Polányi K. (1976): *Az archaikus társadalom és a gazdasági szemlélet: tanulmányok*. Gondolat Kiadó, Budapest
- Weber, O. (2011): Products and services. In: Weber, O. – Remer, S. (Eds.): *Social Banks and the Future of Sustainable Finance*. London, New York: Routledge, pp. 96-122.

Köszönöm a figyelmet!